

Meseszerű elemek Hoffmann: *Az arany virágcserep* című kisregényében
(A műből vett idézeteket nem én írtam, © E.T.A. Hoffmann, 1814.)

"Hoffmann műve első olvasatra talán csupán egy mesének tűnik, de a meseszerű elemeknek fontos jelentéssel bíró értelme van."

- Ennek a... hogy is mondjam, frappáns szófordulatnak viszont nincs túl sok "jelentéssel bíró értelme" - bökött rá Ketrin a girbegurba kéziratra, miközben jelentős adag joghurtot kanalizott a szájába.
- Ugyan, menj már! - borítottam ki tolltartóm tartalmát az íróasztalra, egy radír után kotorászva. Dühödten dörzsölni kezdtem a papírt, ennek persze az lett az eredménye, hogy a ceruzavonások ugyan nem tűntek el teljesen, de a lap, amire írtam, egyre inkább emlékeztetett egy darab sajt papírra.
- Mit csinálsz?! - kapta ki Ketrin a radírt a kezemből. - Így akarod beadni?
- Ez csak a piszkozat! - védekeztem. - Különben is, ez a téma egyszerűen olyan, mint...
- Nem vagyok kíváncsi a cseppet sem irodalmi hasonlataidra - vágott a szavamba. - Írd meg, legyél túl rajta, és kész. Már három mondatot leírhattál volna azalatt az idő alatt, amíg velem vitatkoztál.
- No, és vajon hány mondatot írhattam volna le azalatt az idő alatt, amíg a prédikációidat hallgattam? Erre persze nem tudott felelni, tehát megsértődött. Jó nagyot csattant az ajtó utána.

Ketrin mindig is nagyon szerette az irodalmat. És most, hogy irodalom szakra járt az egyetemen, még inkább. Állandóan a jegyzeteit rendezgette, verseket motyogott az orra alatt, monoton hangon sorolta a tudom is én, milyen korszak nagy költőit, és természetesen sohasem ért rá, ha elkelt volna a segítsége, kizárólag akkor volt hajlandó belekotyogni a dolgaimba, amikor éppenséggel a hátam közepére se kívántam. Szinte féltem egy szobában tartózkodni vele, mert folyton a villámkérdéseivel nyaggatott. "Hány évig élt Ady Endre?" "Sorolj fel néhány huszadik századi író, aki álnéven is alkotott!" "Mikor jelent meg Goethe Faustjának első kiadása?" Kezdett egy jól megtermett automata dolgozatfüzetre emlékeztetni, és ez meglehetősen idegesített.

Ketrin nem volt igazi testvérem. Alig voltam két éves, amikor édesapám meghalt. Nem is tudom, milyen volt igazából. Mindazonáltal, ha sokáig nézem a vitrinben kitett fényképét, mindig valami furcsa érzés fog el, olyan ismerős érzés, olyan bizsergető, amitől néha még sírnom is kell.

No, de mindegy is. Két év múlva anyu újraházasodott - és az "új apuka", aki amerikai származású volt, és amikor anyut megismerte, alig tudott magyarul, magával hozta nálam pár évvel idősebb lányát, Katherine-t a családba. Azóta persze mind a ketten beletanultak a magyar beszédbe, olyannyira, hogy Ketrin kapásból beírta a magyar-angol szakot, amikor felvételizett az egyetemre, és kapásból fel is vették. Anyu azóta számtalanszor az orrom alá dörgölte már, hogy "bezzeg-Ketrin". Azt hiszem, ezek után érthető, miért nem szerettem az okoskodását hallgatni.

Tehát Ketrin dühösen kiviharzott a szobámból, én meg ugyanolyan dühösen előkerestem egy tiszta és nem gyűrött papírlapot. Közben az órára néztem. Nyolc óra tizennégy perc.

- Ez a téma akkor is borzasztóan iskolás! - dohogtam. - Akármit írok, akkor sem lesz jobb. Egyszerűen annyira *száraz*, mint egy *kéthetes zsömle*!
- Az már nem is száraz, hanem penészes. Még én sem enném meg, pedig én kifejezetten szeretem a száraz zsömlét - szólalt meg mögöttem egy eléggé mesterkélt hang. Rögtön gyanút fogtam, hogy csak Ketrin lehet az.
- Hogy lehet azt szeretni...? - dörögtem oda se figyelve. - Ez is csak rád jellemző.
- Ó, te nem is tudod, mennyire laktató és finom tud lenni egy jó nagy aszott zsömle! Az a legjobb benne, hogy kénytelen vagyok jó sokáig rágni, különben nem csúszik jól. Ebből pedig az következik, hogy az összes kicsikarható tápanyag a gyomromba vándorol, hiszen nyilván te is tudod, hogy minél tovább rágod az ételt, annál laktatóbb. Ezért nem szabad, úgymond, habzsolni az élvezeteket. Én például, meglehetősen *távoli* rokonaimmal ellentétben, határozottan ügyelek arra, hogy kicsi falatokat

vegyek a számba, és hogy csukott szájjal egyek.

- Na és kik azok a híres távoli rokonok?

Kis szünet után jött a válasz:

- A lovak.

Erre már nagyot nyeltem; Ketrinre nem volt jellemző az effajta vaskos humor, még akkor sem, ha előtte veszekedtünk. Villámló tekintettel fordultam hátra, hogy kiutasítsam a szobámból, és a meglepetéstől majdhogynem kövé dermedtem.

A hátam mögött, az ágyamon, ott ült egy hófehér ló. Igen, *ült*; két hátsó patáját kényelmesen keresztbe rakta, a két első pedig nem láttam.

- Bocsáss meg, de hát honnan tudtam volna, hogy ennyire tiszteled a lovakat - mentegetőzött a ló, nyilván arckifejezésem láttán.

- Jaj, nem, nem, dehogyis, nem arról van szó, csak azt hittem, hogy talán... esetleg engem tetszik lónak... illetve tetszik tudni, a nővérem...

- Á, értem. - A ló arcán látványosan előmlött a megkönnyebbülés. Fura módon még mosolygott is. - Ó, milyen udvariatlan vagyok, pedig általában nem jellemző rám. Még be sem mutatkoztam. A nevem Fehér Ló.

- Fantáziadús - jegyeztem meg epésen. - Engem Richter Dórinak hívnak.

A ló felém nyújtotta a jobb patáját, és ekkor láttam meg, hogy két mellső lábát eddig eltakarta két hatalmas szárny.

Kissé ügyefogyottan megráztam a hatalmas lólábat.

- Minek köszönhetem a látogatást? - kérdeztem, hogy megtörjem a beállt kínos csendet. Közben persze azon gondolkodtam, a soron következő irodalomórán szólok a tanárnőnek, milyen káros hatással bírhat egy házi dolgozat.

- Azért jöttem, hogy segítek - mondta Fehér Ló.

- Köszönöm, de... már rendberaktam a szobámat - feleltem bizonytalanul, lassan kezdtem felfogni, ki is a jövevény, és mit akar. - Esetleg tessék megkérdezni Ketrint.

- Nem arról van szó - ráta meg a fejét hevesen Fehér Ló, csak úgy lobogott a sörénye.

"Ettől féltem" - gondoltam magamban. - "Még egy okoskodó irodalomtudós, aki a dolgozatomba szeretne belekontárkodni. És ez ráadásul... ló."

- Másban nem igazán tud segíteni, kedves Ló.

- Dehogynem. Igazából...

- Sejttem. Ön egy pegazus, és most az irodalom házi feladatokat szeretné ellenőrizni - vágtam hirtelen a szavába, úgy éreztem, képtelen lennék tőle hallani ugyanezt.

- Nem egy pegazus - mondta Ló enyhén sértődötten -, én *a* Pegazus vagyok. És az sem helyes kifejezés, hogy "ellenőrizni". Nem vagyok én BKV-alkalmazott. Csak be akarom bizonyítani, hogy Hoffmann igenis zseniális volt.

- Igazi lángész lehetett - feleltem szárazon. - Ezt egy pillanatig sem vontam kétségbe.

- Dehogynem - felelte Ló, és most egészen izgatottnak tűnt. - Értsd meg, Hoffmann egy egész *életet* beleszólt abba, amit te az előbb száraz zsömlének nevezteél! És pont ezért!

- Ezért mi?

- Ezért volt zseniális! Mert az emberek többsége azt mondja: "ez egy száraz zsömlé". Mire Hoffmann mit mond? Azt mondja, hogy "Dehogyis száraz zsömlé, én azért is kihozom belőle az Életet"... mármint az Életet, nagy kezdőbetűvel. Érted??

- Persze - mondtam, nem egészen őszintén, de nem volt kedvem vitába bonyolódni.

- Dehogyis érte! - kiáltott fel Ló kicsit színpadiasan, és hevesen a levegőbe csapott a patájával. -

Várj... várj, várj. Elmagyarázom még egyszer. Figyelj. Ó, igen... és szerintem nyugodtan

tegeződhetünk, hiszen én csak egy ló lennék, vagy mi.

Bólintottam, és fanyar mosollyal vártam a műelemzést.

- Most miért vágsz ilyen képet? - kérdezte Ló. A nagy méltatlankodás közepette el is felejtett mesterkéltten beszélni. - Nem szereted az irodalmat?

- Hát... szeretem, de... kicsit magas az elvárás a suliban. Persze, azért viszonylag jól tudom, hála Ketrinnek... de a múltkori dolgozat is egy négyoldalas feladatsorból és egy kis fogalmazásból állt, érted, Ló, négy oldal és egy kis fogalmazás, negyvenöt perc alatt! Hiszen az képtelenség!

Csak úgy dőlt belőlem a szó, végre kipanaszkodhattam magamat valakinek.

- A fogalmazásom persze szörnyű lett, az elvárt fél oldal helyett csak három mondatot sikerült összekaparnom, mert a feladatokkal bibelődtem negyven percig, mellesleg azzal sem készültem el! Öt perc alatt mégis hogyan írtam volna fél oldalt, amikor még a feladatsorral sem voltam készen? Persze, mondhatod, hogy aki rendesen tanul, az meg tudja oldani. Ketrinnek biztos sikerült volna. De nekem nem, én nem vagyok olyan, mint Ketrin! Ez a mostani is... két oldal. Hogyan, amikor egyszerűen nem értem a mesészerű elemeket Hoffmannak ebben a... szóval a regényben?

Ló megértően bólogatott, és egy szót sem szólt, amíg meg nem álltam levegőt venni. Még akkor is elgondolkodva hallgatott, amikor befejeztem a monológot. Kíváncsian vártam a reakcióját.

- Gyere - mondta hirtelen, és felállt; szerencsére lóhoz méltóan négy lábra. Így aztán nagyjából szemmagasságba kerültünk, és nem volt az az érzésem, hogy kétszer akkora, mint én.

- Hová? - kérdeztem.

- Csak pattanj fel. Meglátogatjuk Hoffmann-t.

- De hát ő már rég meghalt!

- Jó, hogy mondod - felelte Ló, némileg ironikus felhanggal. - Na és mikor élt?

Ketrinnek hála, kapásból, egy szuszra hadartam el:

- Ezerhétszázhetvenhatjanuárhuszonnégy-ezernyolcszázhuszonkettőjúniushuszonöt.

- Óra és perc?

- Hagyj békén.

- Rendben. Egyébként nem is pontosan Hoffmannhoz megyünk, hanem bele a regénybe. Mehetünk?

- De...

- Semmi de! Ugorj fel!

Megvontam a vállamat, felálltam az ágyra, és merészen Fehér Ló hátára pattantam. Nem érdekelt, milyen következményei lesznek annak, hogy egy vadidegen lóval kóricálok ég tudja, hová.

- De nehéz vagy, pajtás - szusszantott Ló, miközben megpróbáltam valahogy elhelyezkedni a két szárny között. - Ne oda ülj, úgy nem tudom széttárni... kicsit hátrébb... az túlságosan hátul van! Csüssz előbbre! Most fogóddz meg! Ez az! Mehetünk?

- Mehetünk - mondtam.

Ló az orrával kinyitotta az ablakot.

- Húzd le a fejedet! - szólt hátra, pár lépést hátralepett, aztán kicsit nekifutott (soha többet nem szeretnék lóra ülni, ha ennyire kényelmetlen!) és nagy lendülettel kiugrott az ablakon. Nem tudtam megállni, hogy ne sikítsak, behunytam a szememet, és vártam, mi történik velünk.

- Minden rendben ott hátul? - kérdezte Ló.

- Igen - feleltem bizonytalanul. Lassan kezdtem megszokni Ló hátának ütemes fel-le mozgását és a hatalmas szárnyak suhogását a fülem mellett. Már nem kapaszkodtam olyan görcsösen a sörényébe, és a szememet is kinyitottam, szép lassan, először csak hunyorítva, majd teljesen.

Nem mindennapi élmény volt felülnézetből látni Budapestet. A lámpák olyanok voltak, mint a csillagok: aprók és fényesek. A szórakozóhelyek és bevásárlóközpontok villogó feliratait egészen halványan látszottak csak. Olyan volt, mintha az egész világ a lábam előtt heverne.

Csend volt; hideg, de békés éjszakai némaság, jóleső. Mélyeket lélegeztem, kihúztam magamat, és arra gondoltam, senki sem hinné el, ha bárkinek is elmesélném, ami most velem történik.

- Egy kis ismétlés, csak hogy tudd, hova is megyünk - szólt hátra Ló, könnyörtelenül felriasztva álmodozásomból. - Melyik korszakba megyünk most?

- Hát... tizennyolcadik század második fele.

- Néhány évtizede változott az emberek gondolkodásmódja, és ez volt a...?

- Fel... világosodás, talán.

- Pontosan. Felvilágosodás korabeli írók és filozófusok?

- Rosszabb vagy, mint Ketrin. Öö... Rousseau.

- És?

Elgondolkodtam.

- Voltaire.

- És?

Eleresztettem a fülem mellett a kérdést.

- Locke, Montesquieu, Descartes - jegyezte meg Ló epésen. - Ezt, ugyebár, illik tudni. Kapaszkodj, mindjárt leszállunk.

Észre sem vettem, hogy már nem volt késő este: hétágra sütött a nap. Egy afféle középkori piac volt alattunk, nagy volt a nyüzsgés, mindenki ordított, senki szavát nem lehetett hallani, illetve hallani igen, csak érteni nem.

- Itt jó lesz! - kiáltott hátra Ló, és leszállt a forgatag közepébe. - Figyelj, mindjárt jön Anselmus.

Abban a pillanatban, amikor a négy pata lágy dobbanással földet ért, kivágódott egy kapu - nem tudtam pontosan megítélni, melyik -, és kirohant rajta egy fess fiatalember, egyenesen neki az egyik kofásasszonynak. A néni kezéből kiesett a kosár, szanaszét repültek az almák, olyan irtózatossággal, hogy a földön darabjaira hullottak szét (az egyik pont Ló elé esett, aki diadalmas "Nyihahaa!" kiáltással azonnal vígan ropogtatni kezdte), majd néhány sütemény is (Ló vágyakozva nyújtogatta a nyakát, és sikerült is egy szép darab almakrémes piskótát megkaparintania, mielőtt teljesen összetaposták volna).

- Most figyelj, mert jön a mese - mondta Ló tele szájjal. - De tényleg figyelj!

Lecsusszantam a hátáról, és figyeltem. De egyelőre csak annyit láttam, hogy mindenki kórusban szidja szerencsétlen Anselmust, aki zavartan kotorászott a zsebeiben, végül a kofa kezébe nyomott egy kis zacskót, nagyot sóhajtott, megszívta az orrát, és a lehető leggyorsabban lelépett, az utcagyerekek hahotája és az árusok nyafogó sápirozása közepette. Szánalmas látványt nyújtott.

- Pénz volt a zacskóban - közvetített Ló.

- Ha nem mondd, hülyén halok meg - forgattam a szememet. A kofák még mindig hangosan sopánkodtak, és kezdtem némi sajnálatfélét is érezni szegény Anselmus iránt. "Nyilván ő lesz most jó pár napig a szóbeszéd tárgya", gondoltam. Eszembe jutott, amikor annak idején fejfelé beleestem egy pocsolyába egy osztálykiránduláson. Hat éve is megvolt már annak, de még mindig fájt, amikor visszaidéztem a többiek jóízű nevetését. Nem irigyeltem szegény Anselmus diákok.

Hirtelen a nagy kiáltozásból kivált egy élesen vijjogó, hátborzongató hang:

-...rohanj csak... rohanj csak, ördögfajzat... hamarosan kristályba lesz zuhanásod... kristályba...!

Abban a szent minutában mindenki megdermedt, elhallgatott. Döbbent, fagyos csend lett, csak Ló nyalogatta továbbra is zavartalanul a földre ejtett süteményromokat. Ő is abbahagyta, amikor észrevette, hogy mindenki hallja a csámcsogását.

Gyengéden oldalba bökött az orrával.

- Gyere, menjünk - súgta, és diszkrétan felcsippentette az utolsó süteménymorzsát is.

Mosolyogva megcsóváltam a fejemet. Kezdttem egyre jobban megkedvelni különös útikalauzomat.

*

Ismét repültünk, és nemsokára meg is láttam, hová. Egy folyó partjára. Az előbb látott Anselmus is ott

ült a túlsó parton, egy nagy bokor árnyékában. Halvány emlékeim azt súgták, bodzabokor, és ezt Fehér Ló is megerősítette.

- Most egy darabig sajnálni fogja magát, ne zavarjuk - mondta Ló. - Gyere ide, itt is van fa. Pihenjünk kicsit, és elemezzünk Hoffmann-regényt.

Leheveredett egy természetes fa alá, és én mellé huppantam a selymes fűbe. Ló újfent csipegetni kezdett, én pedig elgondolkodtam az imént látottakon.

Anselmus nyilván roppant kínosan érezhette magát. "Most egy jó darabig nem akar majd az emberek szeme elé kerülni", gondoltam, és sóhajtottam.

- Na, mi az? - kíváncsiskodott Ló.

- Egy fűszál lóg ki a szádból - morogtam, és elfordultam. Ló beszippantotta a fűszálat, mint mások a spagettit szokták, és megbökdösött az orrával.

- Együtt tudsz vele érezni, igaz? - kérdezte.

- Abszolút - feleltem. Nekitámaszkodtam a fa törzsének. - Tudod, Ló, sokszor én is egy teljesen kétbalkezes hülyének érzem magam, aki csak káoszt képes teremteni. De mondd, erre miért nem jöttem rá már akkor, amikor olvastam a történetet?

- Gondolom, mert nem figyeltél oda - felelte Ló, újabb fűszálakkal a szájában. - Az ilyesmire akkor jön rá az ember, ha odafigyel, és nem arra gondol, hogy jaj-de-jó-még-egy-kötelező-olvasmány-a-múlt-héten-fejeztem-be-az-előzőt.

- Jogos...

- Hé, megjöttek a kígyók! Most becsszóra érdemes odafigyelni.

Bár világeletemben utáltam a kígyókat, Ló olyan izgatott képet vágott, hogy jómagam is érdeklődve felegyenesedtem, és láttam, ahogy Anselmus azokat a szörnyetegeket figyeli. Igen, a kígyókat is láttam; meglepődve konstatáltam, hogy szépek voltak, álomiak, nem is tűntek valóságosnak. Olyanok voltak, mint mikor az ember a parázsba márt egy vaskos botot, és az izzó fával gyorsan köröket és nyolcasokat ír le a levegőben. Megfoghatatlanoknak tűntek. Ó, és ami a legfontosabb: valóban ígésző, kék pillantásuk volt. Le sem bírtam róluk venni a szememet.

Mégis muszáj volt. Ló ugyanis megint csak prózaian állt hozzá a dologhoz, és meglehetősen hangosan rágni kezdte a fűvet.

- Ló! - kiáltottam rá ingerülten. - Ne... ki ne köpd! Most már mindegy.

A kígyók ugyanis eltűntek, de Anselmus még mindig ölelte a fát, nevetett, ömlöttek a könnyek a szeméből, és hangosan kiáltozott. Úgy tűnt, szabályszerű hisztérikus rohama van. Először meghökkenem, aztán rájöttem, hogy valószínűleg még mindig előző látomásának hatása alatt áll.

Ekkor felfigyeltem valamire.

- Uramisten, Ló, jönnek - ráztam meg Ló vállát. - Látod, ott jön egy asszony a családjával! Te, Ló, nem kéne szólni Anselmusnak, hogy...

- Nem - mondta Ló közönyösen. - Mi nem avatkozhatunk bele a cselekménybe. Ennek így kell történnie.

Mégis, már éppen mozdultam volna, hogy átrohanjak a folyón (valahogy úgy éreztem, képes lennék akár át is ugrani), és felébresszem a diákot ebből a révületből, mielőtt újabb megaláztatás éri, de a mozdulat félbemaradt, és én éreztem, hogy tehetetlenül, dermedten állok, miközben a testes polgárfeleség észrevette barátunkat, sietősen odalépett hozzá, és rosszallóan káromgott:

- Az uraságnak alighanem elment az esze!

Először úgy tűnt, Anselmus észre sem veszi. Elmeállapotára vonatkozó kijelentését azonban a nő - elég tapintatlanul - megismételte, ekkor hirtelen felriadt, tanácstalanul körbenézett, majd egy riadt "Ó!" röppent fel az ajkáról, amint megpillantotta a kárörvendően vigyorgó asszonyt.

Még odajött az asszony férje, megpróbálta megnyugtatóni (nem sok sikerrel), vitatkoztak kicsit, Anselmus mentegetőzött, majd pipacsörösen elrohant az ellenkező irányba.

- Fügöny - mondta Ló. - Na, mit tapasztaltál?

*

- *Love you forever and alllwaayyys, baby* - dudorászta Ló meglehetősen hamisan, miközben vígan trappolt a fűben. Ami engem illet, azt hittem, itt a világvége, és egyre biztosabb voltam abban, hogy SOHA TÖBBET nem ülök lóhátra.

- Igazából megértem Anselmust - mondta Ló. - Szerelmes.

- Aha - feleltem, nem túl nagy meggyőződéssel. - Te, Ló, nem repülhetnénk kicsit? Az kényelmesebb, legalábbis azt hiszem.

Ló eleresztette a füle mellett, amit mondtam.

- Tudod, volt egyszer egy amolyan kis, pej kanca - mesélte álmodozva, de nem lassított, és nem is repült föl.

- És? - kérdeztem.

- Most is van...

- És?

- Annak idején még...

- Nézz rám, Ló, ne hablatyolj és légy őszinte. Jártatok?

- Igen... Annak idején. Már nem... - Ló sóhajtott egy amolyan lovasat. - De persze még most is fülig szerelmes vagyok. Mint Anselmus - tette hozzá a rend kedvéért.

Kicsit megint színpadiasan beszélt, de már kezdtem megszokni. Anselmus viszont pillanatnyilag egyáltalán nem érdekelt.

- És mondd, Ló, hogy hívják? Várj... kitalálom. Csak a te nevedből kiindulva... Pej Kanca?

- Nem - felelte Ló könnyedén. - Úgy hívják, hogy Fehér Lóné.

*

- Ugorjunk - mondta Ló hirtelen, és én először nem értettem, mi ez a nagy sietség, hiszen éppen akkor pillantottuk meg ismét Anselmust. Aztán felnéztem, és rájöttem, hogy Ló ugyanazt látta, amit én: egy toronyórát valahol messzebb. Ezek szerint már réges-régen elhagytuk a vízpartot.

- Késő van? - kérdeztem. Ló elégedetlenül bólintott.

- Neked volt igazad - morogta -, repülnünk kellett volna, akkor most nem lennénk késésben. Most már mindegy - bosszúsan prüszkölt egyet. - A cselekményt nagyjából úgyis tudod. Egy-két dolgot viszont mindenképpen meg akarok még neked mutatni, ami időigényesebb. Kapaszkodj!

Megint sikítanom kellett; Ló örült sebességgel vágott neki az utcáknak.

- Bocs - mondta, ahogy kilencvenfokos kanyarral kikerült egy hirtelen elénk magasodó tűzfalat.

- Semmi baj - lihegtem, görcsösen becsuktam a szememet, és erősen megmarkoltam Ló sörényét.

Ló hirtelen fékezett.

- Kinyithatod, megérkeztünk - mondta. Még mindig remegett a kezem meg a lábam az előző menettől, és most már EGÉSZEN BIZTOS voltam abban, hogy nem szeretnék többet lovagolni.

- Íme, Anselmus munkába indul - bökött Ló az orrával előre felé.

- Na, most egészen jól néz ki.

- Hiszen olvastad, rendesen kicsípte magát az első munkanapjára.

- Ez is benne volt a könyvben?

- Persze, csak te nem figyelsz oda a részletekre. Gyere, menjünk utána.

Most már lépést tartottunk Anselmusszal, ami azt jelentette, hogy (nagy megkönnyebbülésemre) Ló sem rohant jobban, mint a diák. Befordultunk egy utcába, aztán egy másikba, aztán egy harmadikba,

végül egy néptelen, csendes útra érkeztünk. Delet harangoztak.

- Nem azt mondtad, hogy késő van? - kérdeztem.

- Nálunk késő van, de mi most a regényben vagyunk. A regény szerint pedig tizenkét óra van, amikor Anselmus bekopogtat Lindhorsthoz. Figyelj!

Majd kiguvadt a szemem, de egyelőre nem történt semmi különös. Aztán...

- *Jézusom!!* - sikítottam. Anselmus riadtan eldobta a boszorkányfejjé változott kopogtatót, majd önkéntelenül belekapaszkodott a csengőzsinórba, megrántotta, de azt már nem vártam meg, amíg a csengőzsinórból kígyó lesz, gyorsan behunytam a szememet. A hangokat azért hallottam. "Hamarosan kristályba lesz zuhanásod", megint, de most hideg gúnnal szólalt meg az almáskofa hangja, és visszhangzott az egész udvar, a ház, az utca.

Ló megbökdösött az orrával.

- Kinyithatod, vége.

Engedelmeskedtem. Egy öreg néni sürgött-forgott Anselmus körül. Aztán jött Paulmann, és határozottan a kezébe vette a dolgot.

- Még szerencse - morogta Ló, és fűjt egyet. Úgy látszik, azért ő is izgult egy cseppet.

- Mi szerencse?

- Hát az, hogy megjött Paulmann. Te is nagyon jól tudnád, ha a részletekre is odafigyelnél, hogy az az öreg néni...

- Tényleg, hiszen ez az almáskofa, aki megátkozta! Ott a kosara az almákkal meg a pitével!

Ló biccentett, és a levegőbe szimatolt.

- Menjünk tovább - mondta sietve -, mielőtt még jellemtelen leszek, és elveszem az egyik pitét.

*

- Hova megyünk most? - kérdeztem, immáron a levegőben, Ló hátán ülve.

- Messzire, a regény vége felé! Kihagyjuk a legizgalmasabb jeleneteket, de hát most már tényleg sietnünk kell, ha még elemezni is szeretnénk. Meg aztán... nem szakdolgozatot írsz Anselmus kalandjairól, hanem csak egy iskolai fogalmazást. Ahhoz pedig elég ennyi anyag.

- Szóval, hova is megyünk?

- Megnézzük a kristályba zuhanást, szerintem jó finálé lesz a dolgozathoz! Kapaszkodj, gyorsítunk!

Ló szárnyai csak úgy hasították a levegőt, de most már szinte élveztem a repülést. Nem tudtam volna megmondani, hol vagyunk, egy-egy elsuhanó árnyon vagy hangfoszlányon kívül semmi sem jutott el az agyamig. Aztán Ló lassított, és ereszkedni kezdett. Ismét Lindhorst levéltáros házában voltunk.

Ló a föld felé haladva megállt egy ablak előtt.

- Nézz be - mondta.

Benéztem. Ott voltak a palackok, és bennük, mint megannyi apróska dzsinn, Anselmus a többi fogollyal.

Ló hirtelen feljebb repült, a háztető fölé. A házak mögött lassan hömpölygött egy folyó, a partján emberek beszélgettek, átvívt rajta egy híd, azon is emberek, lovaskocsik, lovak.

- Na, most mit látsz?

- Tömeget.

- Figyelj a részletekre, nem mondtam elégszer? - Ló hangja majdhogynem ingerült volt, miközben kicsit lejjebb ereszkedett. - Ott, a hídon...

Igen, Lónak megint igaza volt. Ott állt Anselmus, és néhány másik emberrel beszélgetett. Aztán a többiek otthagyták, magára maradt, nézte a vizet.

- Furcsa, mi? - kérdezte Ló hamiskásan. Előbbi idegességét mintha elfűjták volna.

- Az - feleltem elgondolkodva.

- Pedig van rá magyarázat. Mint ahogy mindenre van, amit eddig láttunk. Csak meg kell keresni. Ezt hívják műelemzésnek. Gyere, tudok egy kiváló helyet a fogalmazásíráshoz.
- Pontosan hol?
- Nálunk, otthon. A gyerekek lehet, hogy kicsit zajosak lesznek, de legvégső esetben kiküldjük őket a kertbe. Na, indulhatunk?
- Persze - bólintottam. Közben arra gondoltam, vajon rájöttek-e már otthon, hogy eltűntem, és kíváncsi voltam, mi sül ki ebből az egézből.

*

Beláthatatlanul hatalmas réthez érkeztünk, a közepén fehérre meszelt, hívogatóan piros tetejű házzal. Körös-körül zsenge fű.

- Azért ilyen friss, mert rendszeresen legeljük - magyarázta Ló, és azonnal be is mutatta, hogyan kell legelni. - Hagyod két-három centit nőni, aztán megeszed, úgy mindig friss marad. Persze, télre eltesszük szénaként, úgy se rossz, ha jól van fűszerezve - magyarázta, szokása szerint teli szájjal.

Tétován bólintottam. Fűszerezett széna?

Ló a ház nyugati oldala felé bökött az orrával.

- Ott termesztjük az uborkát, a paprikát, a répát, az almát és a paradicsomot - mondta. - A túloldalon pedig a hagymát, a krumplit, a zabot és a görögdinnyét.

- Érdekes - mondtam jobb híján.

- Na, gyere be.

Ló kinyitotta az ajtót, és udvariasan előreengedett.

Az első pillanatban nem tudtam, mi történt velem, óriási csatakiáltást hallottam, aztán szemeim előtt elsuhant egy fehér és egy barna folt, és a következő pillanatban már a földön ültem, kényesebb testrészemet kissé fájlalva.

- Ejnye, *gyerekek!* - mondta Ló félig neheztelően, félig nevetve, és ennyi elég volt ahhoz, hogy kitisztuljon a kép. Feltápáskodtam a földről, leporoltam a nadrágomat, és alaposan megnéztem magamnak a két pegazuscsikót. Az egyik fehér volt, a másik barna, körülbelül a gyomromig értek, és mindkettejüknek volt szárnya, igaz, még nem olyan terebélyes, mint Lóé, csak amolyan szárnykezdemény.

- Fehérlófia és Fehérlólánya - mutatta be őket Ló büszkén. - Hát nem aranyosak? Igaz, néha valóságos ördögfiókák tudnak lenni.

A nevek fölött szemet hunytam, már tudtam, hogy Ló családja nem éppen kreatív ilyen szempontból. Szívesen megkérdeztem volna pedig, ha nem lett volna tapintatlanság, hogy a jövőendő nemzedékeket mégis hogyan óhajtják elnevezni. Fehérlófiafia, aztán Fehérlófiafiafia, és így tovább, talán... Azt viszont el kell ismernem, hogy a csikók *tényleg* tüneményesek voltak, hatalmas, mélybarna szemükben mintha némi értelem is csillogott volna, meg persze jó adag játékoság.

Időközben előkerült Fehér Lóné született Pej Kanca is, tényleg pej volt, ébenfekete sörényét kontyba tűzte (hogy hogyan, azt nem tudom!), a farkát pedig szorosra fonta, de így is látszott, hogy majdnem a földet söpri vele. Ja, és természetesen neki is volt szárnya.

A kölcsönös udvariassági szólamok után Ló pár mondatban elmagyarázta, miért vagyunk itt, Lóné pedig megértően bólogatott, aztán egy "mindjárt kerítek valami harapnivalót" kiáltással eltűnt valamelyik ajtó mögött.

- De fű ne legyen benne! - süvöltötte Ló még utána, nem is tudtam, hogy ilyen fülrepesztő hangja van, ha kiereszti, pedig gondolhattam volna, nagy gyomor - nagy hang, hiszen ez tiszta sor.

Ezután Ló az egyik hátsó szobába invitált. Ott volt ugyanis az íróasztal.

- Minek egy lónak íróasztal? - szaladt ki a számon, mielőtt meggondolhattam volna.

- Ritkán használom, de néha azért jól jön - felelte Ló némi gondolkodás után. - Mint például most. Adok papírt és tollat, aztán írhatunk.

Egyszeriben megfeledkeztem az íróasztalról.

- Ez a legrosszabb része a dolognak - sóhajtottam.

- Legrosszabb?

- Félre ne értsd, Ló, igazán jó volt kirándulgatni veled a cselekményben. Viszont attól még utálok elemzést írni.

- Hiszen azért csináltuk az egészet, hogy aztán megírd! - csapta össze Ló a patáját, megintcsak színpadiasan.

- Megírom, de amit írok, az sosem elég jó, ami meg véletlenül mégis, arra meg biztos, hogy valami olyasmit írnak, mint "látod, ez jó lett", ami ugyancsak arra emlékeztet, hogy az előző ötven... szóval... pocsék. Meg aztán ott van Ketrin is, egy suliba jártunk, és sajnos még nem érettségizett elég régen ahhoz, hogy elfelejtsék, ki a húga, úgyhogy a magyartanárunk teljesen logikusnak véli, hogy mivel Ketrin tízévesen pályázhatott volna az irodalmi Nobel-díjra, már ha van olyan egyáltalán, akkor én is egy zseni vagyok, egy Catullus vagy Balassi vagy tudom is én...

Ló elnézően mosolygott.

- Teljesen megértem a helyzetedet, mindettől függetlenül azonban úgy vélem, nem kellene feltétlenül ódzkodnod irodalmi tehetséged kibontakoztatásától. Ezalatt pedig azt értem, hogy élvezhetnéd kicsit.

Sóhajtottam.

- Ló, nem érted? Nem tudok írni... legalábbis nem úgy.

- Hogyan?

- Hát... nem úgy, mint Ketrin. Érted... az a dolog a vázlatírással meg az abszolút fegyelemmel, hogy legyen egyszerre mélyreható és magasröptű, a stílus csiszolt, a külalak szép, legyen benne minden, legyen bevezetése, tárgyalása és befejezése, feleljen meg az iskolai követelménynek, mégse legyen túl iskolás...

- Hát írj valami rendhagyót.

- Az nem tetszene a magyartanáromnak.

- Honnan tudod?

- Kismilliószor a számba rágták már, hogy milyen a Mintaszerű Iskolai Fogalmazás.

- Ha arra gondolsz, hogy a fogalmazásodban legyenek bekezdések, és a felkiáltójelet ne lehessen vesszőnek nézni, akkor megnyugtatlak, a legnagyobb lelkingugalommal írhatsz a saját stílusodban.

- Nem csak erről van szó... a mondatalkotás, az általánosságok...

- Figyelj, az írásnak egyetlen alapszabálya van: a kész műben legyél benne te is.

- Mármint... írjam bele magamat?

- Nem, nem egészen... Arról van szó, hogy leülsz, fogod a tollat, és elkezdesz gondolkodni. És ha minden a helyes úton halad, akkor egyszer csak bizseregni kezd a toll a kezvedben, és ellenállhatatlan kísértést érzel az írásra, mint az alkoholista, aki előtt ott van egy tele vodkás üveg az asztalon... és akkor muszáj leírnod, ami a fejedben van, akár éppen éjfél van, akár éhes vagy, akár tudod, hogy ezt senki más nem érti majd meg, még a magyartanádod sem... érted?

Tessék, már megint csöpög, gondoltam.

- Nézd, engem azért érdekel, mit gondol a magyartanádod az írásomról. Most végre négyesre állok, nem szeretném lerontani.

- Prózai indok - mondta Ló fellengzősen. - Megsúgom neked, hogy ha a fent említett alapszabályt betartod, akkor teljesen mindegy, milyen stílusban írsz, mert az a te saját stílusod lesz, és egy jó magyartanár rettenetesen fogékony arra, hol üt át egy műben az író egyénisége, mert tudod, az, hogy az író sajátjának érzi-e a művet, akar-e valami mást is mondani vele, mint ami a leírt szavakban van, vagy csak magára erőltet egy elvárt stílust, és öklendezik tőle, és utálja, az egyszerűen *ordít* minden egyes

mondatról, és ez volt a baj a te eddigi fogalmazásaiddal is, hogy utáltad... a tettek pedig nem rossz magyartanár, végtére is én tanítottam, szóval hajrá, keresd meg azt a stílust, amiben szerinted élvezetes az írás.

Nem igazán tudtam követni Ló gondolatmenetét, de a hosszú mondat vége mégiscsak megütötte a fületem. Meglepetten felpillantottam, mire Ló vigyorogva kacsintott egyet, és talán mondott volna még valami érdekeset a magyartanáromról, de ekkor belépett Fehér Lóné született Pej Kanca egy tálcányi uborkás szendviccsel, Ló hasa pedig mennydörgésszerű robajjal adta tudtára tulajdonosának, hogy már hosszú percek teltek el a legutóbbi legelészés óta. Ráadásul az én gyomrom is várakozóan megmoccant a szendvicsek láttán. Így aztán a várt mondat átalakult udvarias kínálgatássá és köszönetéssé, én megjegyeztem, hogy finom az uborka, Ló a feleségére hárította a dicséretet, Fehér Lóné született Pej Kanca pedig megállapította, hogy a jó csemegeuborka titka a fűszerezésben rejlik.

Két uborkás szendvics elfogyasztása után (Ló részéről nyolc) felpeszsdülve álltunk neki az írásnak, és Ló útmutatása alapján megszületett a következő iskolai fogalmazás:

*

"Meseszerű elemek Hoffmann: Az arany virágcserep c. művében

Sokan úgy vélik, Hoffmann regénye a mai fantasy-regények egyik elődje. Bizonyos szempontból igazuk van, hiszen a felvilágosodás és az azt követő romantika az irodalmi életet is gyökeresen megváltoztatta, olyan stílust és műfajokat hozva Európába, amelyek a szabályosságot hirdető klasszicizmus korában megvalósíthatatlannak tűntek. Az arany virágcserep azonban nem csak szórakoztató könyv, nem véletlenül került a mai kötelező művek közé. Bár már saját korában is népszerű olvasmánynak számított, túlmutat a tizennyolcadik századi világon, és olyan filozófiai kérdéseket vet fel, amelyekre az emberiség még ma is keresi a választ. Jelen írásomban csak néhány példát szeretnék ezekből kiemelni.

Ősidők óta fél az ember a túlvilági erőktől, így az átkoktól is. A boszorkány átkának azonban Hoffmann szerint nincs jelentősége. Anselmus diák nem amiatt vált a palack foglyává, hogy kiborított egy kosár almát, hanem saját vétke bilincselte meg. Hoffmann tehát élesen bírálja a jóslatokba, átkokba és áldásokba vetett naiv hiedelmeket, amelyek már saját korában is óriási jelentőséggel bírtak. Azt mondja, nem az átok, hanem az átoktól való rettegés teljesíti be végül a rosszindulatú jóslatot - a babonás ember ugyanis önkéntelenül keresni kezdi az ígért rosszat, minden mögött az átok hatását látja, így saját maga teljesíti be azt.

Ugyanígy Anselmus látomásának a három kígyóról is van valami rejtett értelme. Bárkivel előfordulhat, hogy hirtelen rácsodálkozik valamire, meglát valamit, ami mellett más szenvtelenül elmenne. Ilyen lehet a szerelem is, váratlan, vakítóan ragyogó és őrjítő. A városi polgár és felesége azonban ezt nem láthatják, hiszen az ő kapcsolatukban nyoma sincsen ennek a szerelemnek, legfeljebb csak a kedveskedő becézgetést értik, és kizárólag addig tudnak egymással boldogok lenni, amíg megvan a napi kenyérre való.

Tudvalevő, hogy tizenkilencedik században rengeteg érdekházasság kötöttetett, ennek is voltak szinte áthághatatlan normái, ilyenek voltak például a különböző társadalmi rétegek. Arisztokrata kizárólag arisztokrata családba házasodhatott, polgárlány csak polgárfiúhoz mehetett hozzá; az akkori fiatalok tehát nyilvánvalóan éhezett a szerelemnek arra a szabadságára, amelyet csak a romantikus irodalom mutathatott meg nekik. A regény végén kiderül, hogy Lindhorst levéltáros valójában túlvilági lény, tehát a lehető legmagasabb rangot képviseli - ez azonban nem jelent akadályt Serpentina és Anselmus

között. Hoffmann tehát a fennálló társadalmi szokásokat is kritizálja: Anselmus és Serpentina valóban boldogok lesznek, míg a polgárfeleség ezt a szerelmet soha nem tapasztalhatja meg, azt hiszi tehát, Anselmus megőrült, esetleg részeg.

Ehhez hasonló merevséggel, korlátoltsággal találkozunk a regény vége felé. Anselmus érzi, hogy a kristálypalackba szorult, pedig az Elba hídján áll néhány diáktársával együtt. A különbség közöttük mindössze annyi, hogy míg Anselmus ki akar szabadulni a korlátok közül (mint ahogy azt egy romantikus regényhőstől elvárjuk), diáktársai kényelmesek, és ugyanúgy, mint az átlagos polgár és felesége, csak a maguk pillanatnyi örömeire és gondjaira gondolnak. Nem szabadulhatnak ki a palackból, mert nem akarnak kiszabadulni, korlátaik biztonságot nyújtanak számukra, és nem veszik észre, hogy a biztonságos korlát egyben szűk ketrec is.

Anselmus első munkanapja kudarcos véget ér: még be sem lép az ajtón, máris megrémíti a boszorkány. Bárkivel előfordulhat, hogy megrémül valamitől, azonban csak rajta múlik, hogy meghátrál-e, vagy továbbmegy. Anselmus kis híján meghátrál. Ez azt jelenti, hogy nem hősiesség jellem, nem ideál, hanem egyszerű ember, aki sokszor hibázik, és akinek vannak félelmei. Hoffmann zseniális fogással találta meg a kulcsot olvasói szívéhez: főhőse nem elérhetetlen a számunkra, nem csak távolról csodálhatjuk. Persze, ebből következik, hogy ha Anselmusnak sikerült a paradicsomba jutnia, akkor nekünk is sikerülhet, minden hibánk és félelmünk ellenére.

Hoffmann sikere tehát abban rejlik, hogy mesészerű elemekbe rejtve ugyan, de a valóságot ábrázolja, és regényében azt vallja, hogy az ember hibáival és korlátoltságával együtt is szebb világot teremthet, ha legyőzi korlátaival és félelmeit, és nemes céljai érdekében még a biztonságát is képes kockára tenni.

*

- Lehetne még csiszolni rajta - véleményezte Ló a dolgozatot, miután harmadszorra is végigolvasta, és kijavította benne a nyelvtani hibákat -, de kezdetnek teljesen jó. Azért legyünk becsületesek.

Fogott egy ceruzát, és a dolgozatom hátoldalára ráfirkantotta: *Segítettem, Fehér Ló.*

- Nyugi, ez nem von le semmit a saját munkád értékéből - mondta Ló, és kacsintott. - Ez csak azt jelenti, hogy velem csináltad meg, és nem lemásoltad valahonnan, ha esetleg a tanárnőt érdekelné a te hirtelen megtáltosodásod. Merthogy azért valld be, nem ilyeneket szoktál te írni.

Nevettem.

- Végeztünk?

- Végeztünk - mondta Ló, és sóhajtott. - Ideje hazamennem.

Elbúcsúztam a kiscsikóktól és az édesanyjuktól. Meg kell hagyni, lelkesen invitáltak máskorra is. Ezek szerint nem voltam terhükre, gondoltam megkönnyebbülten.

- Kész vagy? - kérdezte Ló. - Megvan a dolgozatod?

- Igen és igen - feleltem.

- Akkor indulhatunk, pattanj fel. Szervusz, család, majd jövők! - azzal, mint utazásunk kezdetén, kicsit nekifutott, és felszállt.

A lócsalád tagjai lassan elhomályosodtak, majd eltűntek a szemem előtt...

*

- Itthon vagy - mondta Ló, leszállt a szobám közepén, és becsukta a szárnyait.

- Köszönök mindent, Ló, igazán. Nagyon jó volt, még a házi dolgozatot is élveztem.

- Nincs mit, én is élveztem. Majd jövők legközelebb is, jó?

- Már alig várom - mosolyogtam, és búcsúzóul átkaroltam Ló nyakát. Ló válaszul nyihogott egyet, aztán kirepült az ablakon, és nemsokára eltakarta a szemem elől az éjszaka.

Ketrin lépett a szobába.

- Szia, te híres - mondta. - Találtam egy könyvet a polcon Hoffmannról, ha nincs ihleted.

- Rendes tőled, Ketrin, de már készen vagyok - feleltem.

- Alig két perce még azon nyavalyogtál, hogy nem tudsz mit írni! Mutasd csak!

Felé nyújtottam a kész dolgozatot, közben ránéztem az órára. Nyolc óra tizenhét. Ezek szerint mégsem voltunk olyan sokáig távol, vagy pedig Ló variált valamit az idővel.

Ketrin átfutotta a fogalmazást, aztán bólintott.

- Így már értem - mondta. - Egyébként mennyit nőttek a kiscsikók? Amikor én utoljára ott voltam, nagyjából a combomig értek.

- Hát, akkor bizony nőttek egy keveset - válaszoltam. - Most már a fejüket a vállamra tudják hajtani.

- Az nem is olyan nehéz, te alacsony vagy - mondta Ketrin lekicsinylően. Aztán felnevetett. - Csak vicceltem.

Nem kérdeztem meg, honnan ismeri Lóékat, de megfogalmazódott a fejemben valami halvány sejtés, ki segített neki megtanulni magyarul, leérettségizni és aztán bejutni az egyetemre.

- Majd egyszer meglátogatjuk őket együtt, jó? - adta vissza a dolgozatomat. - Kíváncsi vagyok azokra a rosszaságokra. A legutóbb véletlenül leöntöttek ecettel, olyan izgatottak lettek a vendégtől.

- Engem csak felborítottak örömben.

- Szerencséd volt - nevetett megint. - Na, ha készen vagy, akkor gyorsan feküdj le aludni. Fárasztó estéd lehetett. Elfelejtene mindenestre sohasem fogod.

És igaza volt.